

IEDERE SCHERF HEEFT EEN VERHAAL

De porseleinen vaas, een erfstuk van oma: van de kast gevallen. De antieke vaas van Chinees porselein, gekocht op de veiling: beschadigd tijdens het vervoer. Het Art Deco-beeldje van moeder dat tijdens de verhuizing is gesneuveld. Regelmatig valt kostbaar porselein of aardewerk aan diggelen. Geen nood! Meestal kan het weer onzichtbaar gerestaureerd worden. Restaurator Hanne Friederichs van atelier De Koppele heeft er bijna dertig jaar geleden haar vak van gemaakt. Of liever: haar passie.

TEKST EN FOTO'S: JANINE HOEKSTEIN

Haar bewegingen verraden tientallen jaren ervaring wanneer Hanne Friederichs de scherven van een porseleinen poppenhoofd in elkaar schuift. “Kijk, dit past hier, en dan dat wangetje daar. Mist er nog wel een stukje...” Geen enkel probleem: wat er niet meer is, kan de porseleinrestaurator er zelf bijmaken. Onzichtbaar. Na 28 jaar ervaring kent Hanne het klappen van de zweep. Geen vaas, beeldje, schaal, tegeltableau of poppenhoofd zal gehavend blijven in haar handen. Als een wonderdokter schuurt, lijmt, kleurt en polijst ze, tot het stuk weer als nieuw staat te glimmen. Als jong meisje wilde Hanne het liefst naar de kunstacademie. Ze was altijd met haar handen bezig, altijd aan het tekenen en schilderen. Haar ouders verboden haar echter zich te bewegen in dit ‘verderfelijke milieu’. Toen zich jaren later de kans voordeed om een opleiding te doen bij restauratieatelier Koerts in Aalten, greep ze die mogelijkheid met

beide handen aan. “De opleiding duurde bijna drie jaar. Ik heb daar ontzettend veel geleerd: tekenen, pottenbakken, kleurtechnieken, materiaalkennis, noem maar op.” Ze deed vervolgoopleidingen in Florence en Antwerpen en werkte zeven jaar in het atelier van Koerts. Daarna begon ze haar eigen atelier, De Koppel. Sindsdien heeft ze geen moment stilgezeten.

Verhalen

Hanne werkt zowel voor particulieren als voor musea, antiquariaten, gemeentes en verhuisbedrijven. “Ja, ook die laten weleens wat vallen.” Iedere keer is het weer de uitdaging om van de scherven een geheel te maken, om het ontbrekende gedeelte erbij te maken, kortom, om een object weer als nieuw te maken. “Soms denk ik weleens: ‘Dat je dit laat maken’. Maar de emotionele waarde kan heel erg groot zijn. Ik kreeg eens een bakje vol scherven. De eigenaresse zei dat het een lampje geweest was. Ik zag dat het zo’n lamp was dat je gewoon voor weinig geld nieuw kunt kopen. Toen vertelde ze me dat dit het laatste cadeau was van haar overleden zoon. Ik heb hem gemaakt en heb haar er niets voor gevraagd. Kort daarna bracht ze me een euro, voor het werk. Die heb ik op mijn beurt weer heel lang bewaard.” De verhalen rollen de een na de ander uit haar mond. Want ieder stuk dat bij haar gebracht wordt, heeft een verhaal. Zoals dat van de twee jongetjes die tijdens de vakantie van hun ouders in de gang gevoetbald hadden. Daarbij was een porseleinen bord gesneuveld. Of ze dat

wilde maken. En graag binnen drie dagen, want dan kwamen de ouders weer terug. “Natuurlijk doe ik dat. De ouders hebben het nooit geweten.” Wanneer een object te groot is, of aan een pand vastzit, gaat Hanne er naar toe. Zo heeft ze in Kampen op de gevel van een voormalige slagerij Jugendstiltegels van de plateelfabriek De Distel gerestaureerd. Ook nam ze tegels in een café in de Amsterdamse Jordaan onder handen. “Die waren behoorlijk beschadigd. Tja, een bruin café hè? Ze waren ook erg vervuild door de rook.”

Moeilijke kleuren

Forselein en aardewerk zijn haar specialiteit. Wanneer een klant met een gebroken object komt, schat Hanne in hoelang ze daarmee aan het werk zal zijn om de klant een prijsindicatie te geven. Daarna gaat ze de scherven schoonmaken en lijmresten verwijderen om vervolgens de delen te lijmen, maar dan met goede lijm. "Dat is afhankelijk van de

poreusheid van het aardewerk of porselein." Ontbrekende delen vult ze op, waarna het voorwerp geschuurd wordt met een speciaal soort schuurpapier die de glazuurlaag niet beschadigt. Dan brengt ze de ondergrondkleur aan, vervolgens de decoratiekleuren. "De goede kleur vinden is een vak op zich. Vroeger kon ik daar een dag over doen, nu heb ik hem in tien minuten vaak wel te pakken. Vooral wit en blauw zijn erg moeilijke kleuren." Het geheel wordt afgewerkt met een imitatieglazuur en alles gaat de oven in, op 200 graden. Wanneer ook de laatste polijstbeurt

klaar is, belt ze de klant: "U kunt het stuk ophalen!" Dan is het object minstens 15 keer door haar handen geweest. Het betekent ook dat ze met verschillende voorwerpen tegelijk bezig is. Of ze ooit met de handen in het haar heeft gezeten? "Nee, ik heb nooit gedacht: 'Hier kan ik niets mee.'"

Hoe vakkundig gerestaureerd ook, een gebruiksvoorwerp is na de restauratie een siervoorwerp geworden. "Je kunt iets niet opnieuw bakken. Water en vocht zijn een probleem na een restauratie."

Eerlijk

Al het porselein is een uitdaging, al heeft ze in haar carrière wel voorliefdes opgebouwd. "Ik ben gek op Art Deco, daar ben ik ook gespecialiseerd in. Ik hou ook veel van porselein van Theo Colenbrander, of de vazen van Chris van der Hoef. Ook erg leuk: St. Lukas lusterglazuur! Wat Chinees porselein betreft: Imari is makkelijker te maken dan Chinees blauw. En eierschaalporselein is heel erg lastig,

dat blijf je altijd zien als je het tegen het licht houdt.”

Rest nog de gewetensvraag: als alles onzichtbaar gerepareerd kan worden, moet bijvoorbeeld een antiquair dan bij verkoop melden dat het kapot is geweest? “Ik vind van wel. Er zijn eens twee vazen die ik gerestaureerd had bij Sotheby’s verkocht. De klant was heel blij dat ze het daar niet gezien hadden. Ik vind dat toch geen eerlijk spel. De meningen zijn erover verdeeld of de waarde vermindert. Een topstuk blijft een topstuk, gerestaureerd en wel.” Hanne heeft er geen dag spijt van gehad dat ze restaurateur is geworden. “Het is mijn passie. Ik kan een kop vol zorgen hebben, maar als ik dan eenmaal bezig ben, dan ben ik die helemaal kwijt. Mijn

wens is om met mijn neus tussen de scherven te sterven!”

Heeft u ook iets gebroken van porselein? En wilt u weten of het gerepareerd kan worden? Op iedere laatste zondag van de maand is Hanne Friederichs aanwezig in Keramisch Museum Goedewaagen in Nieuw-Buinen (Glaslaan 29) om gratis en vrijblijvend een prijsopgave en/of taxatie te geven van objecten. Verder is zij tijdens alle kijkdagen van veilinghuis De Eland in Diemen aanwezig. Hanne heeft afleveradressen door heel Nederland. Kijk voor meer informatie op www.dekoppele.nl ●

SCHERVEN BRENGEN GELUK

Oeps! De dure vaas, in duizend stukjes. Fijn dat scherven geluk brengen, maar waarschijnlijk heeft u liever een vaas die heel is. Wat kunt u nu het beste doen?

- Bewaar alle stukjes die u kunt vinden.
- Probeer niet zelf de scherven weer tegen elkaar te drukken. Daardoor kunnen splintertjes glazuur afbreken en maakt u de schade groter.
- Zorg ervoor dat de breukvlakken vetvrij blijven. Raak ze dus niet aan met blote vingers.
- Wanneer u het object naar een officiële restaurateur wilt brengen, begin dan niet alvast zelf delen aan elkaar te lijmen. Dan heeft de restaurator straks alleen maar meer werk. Plak ze ook niet aan elkaar met plakband.
- Verzamel de scherven in handdoeken, folie of (vloei-)papier. Doe de allerkleinste scherfjes in een enveloppe.
- Restauratiekosten kunnen vergoed worden door de verzekering. Informeer daarvoor bij uw eigen verzekeraar. Vaak wordt om een foto gevraagd, zowel van het hele voorwerp, als van de schade.